

Dęborzyce_2
Karta wywiadu etnograficznego

Metryczka miejscowości		
Powiat	szamotulski	
Gmina	Pniewy	PN_DE_002
Miejscowość	Dęborzyce	PN_DE_002

Metryczka wywiadu			
Data realizacji	29.07.2013	Miejsce wykonania	Przed domem informatora.
Czas trwania	2 h	Forma i wielkość	Plik audio AMR; brak informacji.
Przeprowadzający	M.B.	Komentarz	

Metryczka informatorów				
Kod	Płeć (K/M)	Wiek	Funkcja społeczna	Komentarz
PN_DE_002	M	75 l.		Były sołtys

Informacje etnograficzne	
<i>Tematyka</i>	<i>Pozyskane informacje (ew. cytaty)</i>
I. Toponomastyka i etnonimy	
Nazwy miejscowości (historyczne; zwyczajowe)	Dęborzyce, dawniej Stare Buszewo. Dęby tu specjalnie nie rosną, nie wiem skąd ta nazwa. Zalewo (?) - w innym miejscu według informatora.
Nazwy lokalne (przysiółków, części wsi, pól, łąk, pojedynczych gospodarstwa)	„Koło Cygana, tak mówili na moje gospodarstwo, bo ja kiedyś ciemny byłem.” Stawek - Jezioro Buszewskie Cmentarz choleryków w Buszewie Hermanowo - folwark buszewski Puszkarnia - przerób wędlin, zabudowania na paru hektarach, zbudowana w latach 80-tych. Kombinat Buszewo Żwirownia – wyrobisko. Koźle - obszar w Dębinie, nazywany tak przed wojną.
Nazwy topograficzne (cieków wodnych, stawów, wzniesień, obszarów leśnych, toń wodnych, uroczysk)	Jeziorko Rów, rów na Koźlu Bagna = stare jeziórka.
Nazwy pojedynczych obiektów przyrody żywej i nieożywionej (pojedynczych drzew i głązów narzutowych)	Brak informacji.
Endonimy (nazwy własne grup lokalnych i	Brak informacji.

regionalnych)		
Egzonimy (nazwy zewnętrzne grup lokalnych i regionalnych)	Lubosina - „u pana” - właściciel Buszewa przed wojną - Miliński, potomkowie żyją w Poznaniu.	
II. Folklor dawny i inne zjawiska kulturowe		
Podania (opowieści) o wydarzeniach lokalnych	„Tych Wardęgów to było kilku synów, jeden brat sobie narobił bałaganu, bo Niemcowi, jak tutaj weszli, koło tej figury, tam pod Byszewem był jakiś tam garbaty, tych Wardęgów chłopoków było pięciu, czy sześciu, taka zgraja, byle kogo się tam nie bojeli i ten jedzie ten Niemiec, i do tych powiada, że Hajhitler i mu napierdolili koło tej figury , tak, tak, ci mu najebali, ale za chwilę uświadomił sobie w domu, że przyjdzie policja, policja przyszła, ten drugi pistolet miał, czy ten jest w domu, nie, nie ma wyszedł, to jak przyjdzie, dobrze, to ja mu powiem, i na wieczór już go nie było już uciekli do Kaźmierza, mieszkali tam w polu. Oni se nie pozwolili, że Niemcy Niemcami. I tam był pod nazwiskiem Adam Jezus, i pod tym nazwiskiem tu wrócił.”	
Tradycyjne obrzędy (także te związane z tradycjami religijnymi) doroczne		
1.	św. Andrzeja (Andrzejki)/św. Katarzyny (Katarzynki)	Brak informacji.
2.	św. Marcina/11 listopada	Brak informacji.
3.	Adwent	Brak informacji.
4.	św. Mikołaja (Mikołajki)	Nie było. „Za Niemca marmoladę rozdawali.”
5.	Wigilia	„W nocy była, dania postne mama szykowała ok. 12 potraw, było dzielenie się opłatkiem, wpierw ojciec, matka, potem dzieci. Nadal jest opłatek w rodzinie. Była modlitwa odmówiona. Był makaron z makiem, uszka z barszczem, ryba

		<p>smażona, jak były to były, choinka była, starszy bart szedł do lasu po choinkę. Siostry ubierały choinkę, sznury przetykane blaszki, bombki były, świeczki, stała z reguły do Trzech Króli. Przychodził Gwiazdor, sąsiad przebrany, czasem bił, brał od puszorka, od konia. Przede wszystkim przynosił coś do bicia, z reguły nic nie przynosił, teraz to małym dawają, po wojnie nie było się w co ubrać. Na pasterkę chodziło się pieszo do Otorowa, ok., 1,5 godziny.”</p>
6.	Pierwsze i Drugie Święto Bożego Narodzenia	<p>„Nie było już wtedy postu, placek się jadło, dziewczuchy były od tego, a ja robiłem koniem (?)”</p>
7.	Sylwester/Nowy Rok	<p>„Przyszedł nowy rok i był. Nieraz się szło do Otorowa na zabawę. Nie było wróżb, w innych wsiach wynosili bramy, na wschodzie wóz, na stodołę potrafili wóz wstawić”</p>
8.	Trzech Króli	<p>„W 50-tych latach od Gwiazdki do Trzech Króli było wolne, nie chodziliśmy do szkoły. Szło się do kościoła.”</p>
9.	Kolędniczy	<p>Brak informacji.</p>
10.	MB Gromnicznej	<p>„Popiół sypali na głowę w kościele.” (?)</p>
11.	Karnawał, tłusty czwartek, koniec karnawału	<p>„Zaraz po wojnie starszy brat robił potańcówki na Hermanowie, bo tam była łączka, oddalone, żeby gapiów nie było.”</p> <p>Specjalnie się nie objadali w tłusty czwartek.</p>
12.	Topienie Marzanny	<p>„Może nad jeziorem?”</p>
13.	Środa Popielcowa	<p>„Nie szło się tych woreczków, bo my tu sami sami byliśmy, to się wiesz innemu.”</p>
14.	Śródpoście	<p>„Chleb był z masłem, a nie ze smalcem. Matka uważała w piątek ten post.”</p>
15.	Niedziela Palmowa	<p>„Witków się ucięło. Chodziło się z reguły do Otorowa. Nie wiem, czy się łykało te bażki?”</p>

16.	Triduum Paschalne	„Jak czwartek to w polu się robiło, nie ma takiego dnia, że się w rolnictwie nic nie robi.”
17.	Wielkanoc (święcenie koszyczka) /Niedziela Wielkanocna	Jedną Wielkanoc spędziłem w Kwilczu jak ruski przyszli, to mnie rodzice wywieźli, ojca chcieli zabić, tam widziałem w Kwilczu Dziady, Niedźwiedzie, Babę, u nas czegoś takiego nie było. Co matka nakładła to było w święconce. Baranek był z masła z formy, jaja były, mięso, pisanek specjalnie nie było, nieraz w cebuli. Ze święconym siostry szły, nie przypominę sobie, gdzie. Siadali do stołu, matka modlitwę zaczęła prowadzić, dzielenie się jajkami, życzyli sobie zdrowia. Święcone jadło się na pierwszy posiłek.”
18.	Poniedziałek Wielkanocny	„Na szóstą rano jechało się rowerem na mszę.” „Specjalnie to sąsiedzi nie chodzili się do siebie polewać, nie latali z wiadrami, tylko w domu trochę.”
19.	Zielone Świątki	„Umajało się tatarakiem i gałązkami. Tatarak stawiało się przy płocie, w altanie też coś wisiało.”
20.	Boże Ciało	„Dawno już nie byłem, chyba są cztery stacje, idzie się, śpiewa, bocznymi ulicami w Otorowie. Tylko stare babcie szły w strojach ludowych z obrazem na procesję Bożego Ciała. Jakies tam miały bluzki, ale tego to nie określe. Nie wiem czy urywali gałązki?”
21.	św. Jana	Brak informacji.
22.	MB Zielnej	„Matka jak szła to sobie coś uwiła. Ojciec inaczej widział kościół, bo był na wojnie, kaleką był, ropa z niego szła, od odłamków umarł.”
23.	MB Siewnej	Brak informacji.

24.	Dzień Wszystkich Świętych/Dzień Zaduszny	„Niby w Dzień Zaduszny koło cmentarza się nie chodzi, ale mi żaden krzywdy nie zrobił, jak ich nosiłem. Siostry mają teraz swoje groby. Ktoś jak uważa to kwiaty zawiezie. Rodzice mają pomnik postawiony. Moi dziadkowie nie są tu pochowani. Mój dziadek mieszkał w Brzozie, matka matki też nie żyła. A dziadkowie ze strony ojca byli w Kwilczu.”
25.	Inne tradycyjne wydarzenia doroczne (cykliczne) istotne dla informatora	Brak informacji.
Tradycyjne obrzędy rodzinne i okolicznościowe		
1.	Narodziny i chrzest	„Moja matka mnie tu w domu urodziła, pamiętam jak 1943 roku siostrę urodziła, to było za Niemca. My szliśmy do wuja, a starsi byli w domu. Ojciec się o nas za bardzo nie martwił, jak ktoś się urodził i go Pan Bóg nie zamorzył, to było dobrze. Byliśmy chrzczeni w Otorowie.”
2.	Ślub i wesele	„Kiedyś wesela były w niedzielę. W 1929 roku moi rodzice jechali powózkami do ślubu, wesele było w domu, wynosiło się stoły, a na rano się rozchodzili. Purlalam to przychodzą życzyć przed weselem, dają im coś przegryźć i wypić. Na to przychodzą ludzie młodzi. W 1967 roku moja siostra brała tutaj ślub, grała kapela z Pniew, akordeon, nie wiem.”
3.	Śmierć i pogrzeb	„Rodzice umarli w domu, różne tam są obyczaje, jeden piszczy i skrzeczy, ojciec nie skrzeczał, całe życie mu ropa szła. W 1972 r. ojciec przed Gwiazdką, przyszedł powiedział, żeby jechać po księdza. Ksiądz na motorze nie przyjedzie. Siostra pojechała rowerem, ksiądz nie chciał przyjechać, spał. Ojciec był trzy dni w domu po śmierci. Trumnę najpierw trzeba załatwić. Pojechałem po trumnę do Szamotuł na motorze. Szwagier ojca ubierał. Wieźliśmy trumnę ojca moimi końmi, sąsiad moimi końmi jechał, ja szedłem za wozem.”

4.	Inne zjawiska	„Mama miała dzwoneczek od babci, który miał burzę odstraszyć i gromnicę zapalała, ale gdzieś zginął.”
Zespoły i tradycje folklorystyczne, śpiewacze, muzyczne, w tym: przeglądy i festiwale oraz twórcy słowa		Jeden z kolegów informatora grał na akordeonie na zabawach, potańcówkach (rumelkach).
Tradycje kulinarne, w tym: produkt regionalny i lokalny, potrawy świąteczne, przepisy		Brak informacji.
III. Tradycje rękodzielnicze		
Tradycje wytwórczości rękodzielniczej, sztuki ludowej oraz artystów nieprofesjonalnych		Jeden z mieszkańców wsi, który był osobą głuchoniemą, posiadał niezwykle talent plastyczny. Malował portrety.
IV. Przejawy religijności tradycyjnej		
1.	Kapliczki i krzyże w miejscowości (okoliczności powstania, rok fundacji, fundatorzy)	Brak informacji.
2.	Miejsca cudowne (święte drzewa, gaje, źródelka)	„W latach 90-tych Otorowie był obraz, kolega księdza przyjechał i powiedział, że obraz robaki żrum i zaczął zbiórkę organizować, zabrałem Grażynę z Zalewa, pierwszy wpłaciłem na ten obraz, ksiądz za dużo zrobił i musiał opuścić.” (?)
3.	Święte figury, obrazy, rzeźby	„Figura św. Barbary, po wojnie chodziłem tam śpiewać pod figurę. W czasie wojny została zniszczona, Polak, który pracował u Niemca ją zniszczył, mieszkał w Buszewku, pod Debiną, był kucierem (?), pana musiał wozić, sam mi o tym mówił. Ludzie mu tego nie mieli za złe po wojnie. Niemcy są innej wiary, dlatego kazali niszczyć. Odbudowana po wojnie, ufundowali mieszkańcy z Dęborzyc, do nas mogli nie przyjść, matka chorowała, ojciec kaleka, dużo dzieci, może nawet do

		nas nie przyszli.”
4.	Miejsca kultu religijnego	„To jest kościół, a ja teraz należę do radia -1 program”.
5.	Lokalne tradycje pielgrzymowania	„Moja siostrzenica z Gorzowa szła do Częstochowy. Ja byłem na wycieczce z gazety „Plon”, w latach 70-tych.”
6.	Lokalne odpusty	„Odpust jest dwa razy w Otorowie. Kiedyś był w Psarskim, a teraz jest w Otorowie, na św. Jakuba, przed żniwami, 2, 3 razy idą wokół kościoła.”
V. Lokalne uroczystości i obchody świeckie		
1.	Dożynki	„Nie ma, wszystko zamarło, jak był kombinat, to coś tam robili. Gminne kiedyś były. Był rupot w Koloseum (?), to nie jest żadna muzyka.”
2.	Dni gminy/wsi	„W Pniewach są dni gminy. Dni wsi nie ma. W Byszewie są.”
3.	Lokalne festyny	Brak informacji.
4.	Inne (np. organizowane przez szkoły, KGW, Domy Ludowe, Ośrodki Kultury)	Brak informacji.